

ע"פ 7777/12 - יעקב בלקאר נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 7777/12

לפני: כבוד השופט ס' ג'ובראן
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט נ' סולברג

המערער: יעקב בלקאר

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי מרכז מיום
13.9.2012 בת"פ 21411-05-12 שניתן על ידי כבוד
השופטת ו' מרוז

תאריך הישיבה: ט"ו בשבט התשע"ד (16.1.2014)

בשם המערער: עו"ד אלון אייזנברג

בשם המשיבה: עו"ד נורית הרצמן

בשם שירות המבחן: גב' ברכה וייס

פסק-דין

1. ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (השופטת ו' מרוז) בת"פ 12-05-21411 מיום 13.9.2012, במסגרתו הושת על המערער עונש של 45 חודשי מאסר בפועל; 12 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים משחרורו, שלא יעבור עבירה מסוג פשע, וכן פיצוי למתלונן על סך 15,000 ש"ח.

כתב האישום

2. כתב האישום המתוקן כלל שני אישומים. לפי האישום הראשון, המערער, יחד עם אדם אחר שזהותו אינה ידועה, התחזו לטכנאי חברת "הוט", הגיעו לבניין מגוריו של המתלונן ביום 15.3.2012 בסביבות השעה 13:00, הציגו בפניו מסמך הנחזה כמסמך של חברת "הוט", וביקשו לעלות אל קומת הגג בבניין. המתלונן, שמתגורר בבניין והיה באותה עת אחראי לשיפוצים שנערכו בו, סירב בתחילה לבקשתם. עם זאת, משביקשו בשנית הסכים, והם עלו עימו לקומה בה הוא מתגורר. בשלב זה, המתלונן נכנס לדירתו ונעל את הדלת, והמערער והאחר עשו עצמם כ"בודקים דבר מה בארון החשמל בקומה". בהמשך הצטרף לשניים אדם שלישי. יחד הם דפקו בדלתו של המתלונן. כשזה פתח את הדלת, השלושה דחפו אותה, התנפלו על המתלונן וחסמו את פיו ועיניו. השלושה התיישבו עליו ואזקו את ידיו. בתגובה לניסיונו של המתלונן לדבר עימו, המערער הכה אותו ואיים עליו כי יהרוג אותו. השלושה שדדו מדירת המתלונן מחשב נייד, מצלמה דיגיטלית, טלפון נייד, תכשיטים רבים, 3,000 ש"ח, 500 אירו, משקאות אלכוהוליים, שוקולדים ומכשיר ניווט. בגין מעשים אלה הואשם המערער בעבירת שוד בחבורה, לפי סעיף 402(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין) ושימוש במסמך מזויף, לפי סעיף 420 לחוק העונשין. לפי האישום השני, ביום 16.4.2012 בסביבות השעה 23:30, נפרץ ביתו של אדם אחר, ונלקחו ממנו שני מחשבים ניידים, אשר נמצאו בחזקת המערער. בגין מעשה זה הואשם המערער בעבירת החזקת נכס חשוד כגנוב, לפי סעיף 413 לחוק העונשין.

בית המשפט המחוזי

3. ביום 11.7.2012, בית המשפט המחוזי הרשיע את המערער על פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון, בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום המתוקן. לבקשת המערער, הורה בית המשפט על קבלת תסקיר שירות מבחן בעניינו. התסקיר התקבל ביום 22.8.2012, ולא כלל המלצה טיפולית. בתסקיר צוין כי אמנם המערער הודה בביצוע העבירות, אך רק כמסייע פאסיבי ומובל שהושפע משותפיו האחרים. כן צוין, כי המערער מתקשה לתפוס עצמו כבעל השפעה ושליטה בחייו, ובמצבי לחץ ודחק, קיים סיכון להישנות התנהגותו.

4. ביום 13.9.2012 בית המשפט המחוזי גזר את דינו של המערער, אחרי ששמע את טיעוני הצדדים וכן את המתלונן ואשתו, ונוכח הסדר טיעון שקבע כי העונש המרבי שהמשיבה תדרוש הוא ארבע שנות מאסר בפועל. בגזר דינו, עמד בית המשפט המחוזי על סבלו של המתלונן שנפל קורבן לאלימות קשה, ודן בחומרת המעשים של המערער, תוך שהוא מדגיש את מרכיב התכנון והאלימות שהופעלה, כמו גם הרכוש הרב שנשדד. בית המשפט זקף לחובת המערער את עברו הפלילי (אך ציין שלא ריצה עונש מאסר); את הימנעותו מנטילת אחריות מלאה; וקבע שמכוח דיני השותפות, הוא "שותף שקול לביצוע העבירה". מנגד, שקל בית המשפט המחוזי את הודייתו, שהביאה לחיסכון בזמן שיפוטי, ואת התנצלותו בפני המתלונן. לבסוף, גזר בית המשפט המחוזי את דינו של המערער, כמפורט בפסקה 1 לעיל.

5. המערער מיקד את ערעורו בטענה כי בית המשפט המחוזי לא התחשב בנסיבותיו האישיות כלל, ולא נתן ביטוי גם לתסקיר המבחן שנערך בעניינו, ומשכך גזר על המערער עונש חמור בהרבה מהמקובל בפסיקה. בדיון לפנינו טען המערער כי העונש שנגזר עליו בשעתו, אינו חורג באופן שמצדיק את התערבות בית משפט זה, וביקש להתמקד בכך ששיקומו במהלך המאסר הוא זה שיש בו כדי להשפיע על חומרת העונש. לעניין זה הציג המערער תעודות על השתתפותו בלימודים ובתחרויות ידע, ופירט את התפקידים השונים שממלא בבית הסוהר.

6. בדיון לפנינו המשיבה עמדה על חומרת מעשיו של המערער, ועל כך שהעונש המקסימאלי אותו ביקשה, הארוך בשלושה חודשים מהעונש שהושת על המערער, היה עונש קל שהתחשב בנסיבותיו של המערער. עוד הציגה המשיבה את גיליון הרשעותיו של המערער, שמאז מאסרו, נגזרו עליו שני עונשי מאסר נוספים, אותם הוא מרצה בחופף ולא במצטבר לעונש נשוא תיק זה, זאת לאחר שהמשיבה לא ביקשה שהעונשים ירוצו במצטבר. לסיום, עמדה המשיבה על כך שאם ועדת השחרורים תחליט לשחרר את המערער בתום ריצוי שני שלישים מעונשו, הרי שהוא צפוי להשתחרר באוגוסט הקרוב.

7. ביום 10.12.2013 הוגש לנו תסקיר משלים בעניינו של המערער. מן התסקיר עולה כי המערער הפגין התקדמות מרשימה בתקופת מאסרו, בקבוצות טיפול שונות, וכן באמצעות גורמים סוציאליים בכלא. כן צוין בתסקיר כי הקבוצה הטיפולית בה משתתף המערער כיום עתידה להסתיים בעוד חצי שנה. ההמלצה בתסקיר הייתה מתן הקלה מסוימת בעונשו של המערער, תוך התחשבות במועד סיום הטיפול.

דיון והכרעה

8. לאחר שעיינתי בהודעת הערעור, ובגזר הדין של בית המשפט המחוזי, ולאחר ששמעתי את טענות הצדדים, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות, וכך אמליץ לחבריי לעשות.

9. כידוע, אין ערכאת הערעור מתערבת בחומרת העונש שנקבע על ידי הערכאה הדיונית, אלא במקרים חריגים (ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל (29.1.2009); ע"פ 7563/08 אבו סביח נ' מדינת ישראל (4.3.2009); ע"פ 7439/08 פלוני נ' מדינת ישראל (4.3.2009); ע"פ 9437/08 אלגריסי נ' מדינת ישראל (12.5.2009); ע"פ 5931/11 עבדולייב נ' מדינת ישראל (22.10.2013)). מצאתי כי מקרה זה אינו נמנה עם אותם המקרים המצדיקים התערבות, כפי שיובהר להלן.

10. בדיון לפנינו צמצם המערער את טיעונו ולא חלק על עצם היותו של העונש ראוי בשעה שנגזר. עיקר טענתו היא כי יש להקל בעונשו על בסיס התהליך שעבר בתקופת מאסרו. מקריאת התסקיר, שמיעת הטיעון ומעיון בתעודות הרבות שהציג המערער, אין ספק כי הוא עבר כברת דרך בתהליך השיקומי ועושה מאמצים רבים להמשיך בו. אכן, במקרים אחדים נסיבות דומות הביאו להקלה מסוימת בעונש (ע"פ 8530/10 פרג' נ' מדינת ישראל (23.4.2012)), אך הכרעה כזו תלויה בנסיבות העניין (השוו: ע"פ 9354/12 מתואלי נ' מדינת ישראל (4.12.2013)). בשים לב לקרבה שבין מועד סיום התהליך הטיפולי בו נמצא ומועד סיום ריצוי שני השלישים של מאסרו (בין החודשים יולי ואוגוסט

הקרובים), וכן נוכח העובדה כי לטעמי העונש שנגזר עליו אינו מן החמורים, בהתחשב במעשיו, לא ראיתי לנכון להתערב בעונש.

11. לפני סיום, מצאתי להעיר מספר הערות על ההליך כפי שהתנהל, ועל הטענות שנטענו בערעור בכתב. ראשית, הכרעת הדין בעניינו של המערער ניתנה ביום 11.7.2012, לאחר כניסתו של תיקון 113 לחוק העונשין לתוקפו. אף על פי כן, לא נמצא כל אזכור לתיקון בגזר הדין ואף לא בהודעת הערעור. שנית, בא כוח המשיבה טען בפני בית המשפט המחוזי בדיון מיום 5.9.2012 כי לאור הסדר הטיעון לעניין העונש, אין להידרש לקביעת מתחם ענישה הולם. אין לקבל טענה זו. על האבחנה שבין קביעת מתחם ענישה הולם לפי תיקון 113 שהיא קביעה נורמטיבית של בית המשפט, לבין הסדר טיעון לטווח הענישה שהוא הסכם בין הצדדים להליך שבית המשפט אינו צד לו ואינו מחויב לו, עמד בית משפט זה בע"פ 512/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקאות 13-19 לפסק דינו של השופט ח' מלצר (4.12.2013), וקבע שהאחרון אינו מחליף את הראשון. שלישית, כאמור, ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בחומרת העונש, אלא במקרים חריגים. הדברים נכונים גם לאחר כניסתו לתוקף של תיקון 113 לחוק העונשין, ואף במקרים בהם לא נקבע מתחם ענישה הולם, כנדרש על פי החוק (ראו: ע"פ 2357/13 רוש נ' מדינת ישראל, פסקאות ט"ו-ט"ז לפסק דינו של השופט א' רובינשטיין (6.10.2013); ע"פ 1846/13 עמאש נ' מדינת ישראל, פסקאות 10-11 לפסק דינו של השופט ח' מלצר (1.12.2013); אך ראו גם פסיקת בית משפט זה מהעת האחרונה המבקרת את פסקי הדין בערכאות הנמוכות שאינם פועלים על פי הוראות התיקון: ע"פ 4815/13 מדינת ישראל נ' אלעוקבי, פסקאות 11-12 לפסק דינו של השופט א' שהם (1.1.2014); ע"פ 5653/13 בידון נ' מדינת ישראל, פסקה 18 לפסק דינו של השופט צ' זילברטל (2.1.2014)). בעניינו, נוכח חומרת המעשים, אשר כוללים מלבד שוד בנסיבות מחמירות שלווה באלימות, אכזריות וגזל רב, גם עבירות נוספות, מצאתי כי העונש שנגזר הולם את המעשים (ראו גם: ע"פ 1127/13 גברזגי נ' מדינת ישראל, פסקאות 28-32 לפסק דינו והאסמכתאות שם (15.1.2014)).

12. סוף דבר, אמליץ לחבריי לדחות את הערעור ולהותיר את גזר הדין של בית המשפט המחוזי על כנו.

שׁוֹפֵט

השופט נ' סולברג:

אני מסכים לחוות דעתו של חברי השופט ס' ג'ובראן.

אעיר רק שתי הערות - מנוגדות ומשלימות - שהן למעשה אחת, אולי שני צדיו של המטבע: מחד גיסא, המערער ראוי להערכה על המוטיבציה להשתקם. זמן מה לפני ביצוע השוד פוטר מעבודתו, מצב רוחו היה בשפל, הוא צבר חובות, ונאלץ לחזור ולהתגורר בבית אמו. סיפור חייו קשה. אביו לא עבד, היה מעורב בפלילים, נשא בעונשי מאסר רבים, וגם היום, בהתקרבו לגיל 70 עודנו מרצה עונש מאסר בגין עבירת מרמה. הוריו של המערער התגרשו בצעירותו. גם המערער עצמו גרוש. ילדותו עברה עליו ללא דמות הורית מכוונת. שניים מאחיו ריצו בעבר עונשי מאסר. בגיל 16 החל המערער לעבוד, מחמת קשיי הפרנסה של המשפחה. עוד מנעוריו התחבר לחברה שולית וביצע עבירות רכוש. מן השירות הצבאי שוחרר המערער כעבור חודשיים בשל אי-התאמה. על רקע עברו זה של המערער, טובים וחשובים הם דברי קצינת המבחן בתסקיר עדכני שהוגש לעיונו לקראת הדיון בערעור. המערער משקיע מחשבה ומעשה בהתגייסות

להליך טיפולי ולשינוי ממשי באורחות חייו. עקב בצד אגודל צועד המערער ומשיג את יעדי הטיפול. חרטתו כנה. הדיווחים על אודותיו מבית הסוהר הם חיוביים. המערער מתנדב, נעים הליכות, לומד וזוכה להישגים. לדוגמה: זכייתו בחידון תנ"ך לאסירים, מחוזי וארצי. המערער זכה בתואר חניך למופת, ולהוקרה רבה על השקעתו והישגיו יוצאי הדופן בתחום שבין אדם לחברו. המערער יוזם ומשתף, ומתחיל לחוות תחושה של הצלחה, לומד להעזר במשפחתו. לא בכדי, ההערכה המקצועית היא כי פחת במידה משמעותית הסיכון להישנות מעורבותו בפלילים. שירות המבחן המליץ לדרבן ולחזק את המערער בדרכי של הקלה מסויימת בעונש שהוטל עליו.

מאיך גיסא, זכור נזכור את קרבנות העבירה, איש ואשתו, רופא ומורה, עודם כואבים. כדברים הללו אמר המתלונן, קרבן העבירה, בבית המשפט המחוזי: "אני כאן כדי לוודא שהבן אדם הזה יקבל את העונש הראוי והמגיע לו בחוק. הבן אדם הזה שדד אותי לאור יום, כפת אותי, פרץ לביתי בכוח ואני לא צריך לספר יותר מזה איך אני מרגיש עד היום. הייתי צריך למגן את הבית במערכת אזעקה, שאפילו ציפור תפעיל אותה, וכל בן אדם. הבית הזה היה פתוח לאנשים ולא בדקנו מי נכנס ומי מתקרב ובין יום הכל מתהפך. כל דפיקה, צלצול ודבר קטן אנו נזעקים, כל הזמן בהלה וכל הזמן בלחץ. אשתי מצאה אותי כפות בבית, באזיקונים ברגליים למיטה, אותי חנקו ושמו לי סמרטוט על הפנים. אני נוסע במגרשי חניה במקום חשוך ומסתכל לצדדים מי מתקרב לאוטו וכך אני חי היום. אנו פה כדי לוודא שהנאשם יקבל את העונש שמגיע לו. אני לא בן אדם של בתי משפט, זו דרכי כעת להתבטא ואני כולי בדופק לב גבוה ואני מסתכל על הנאשם הזה ואני מקווה שלא אראה אותו יותר בחיים ויקבל את כל מה שאפשר ושבת המשפט יכול לתת לאדם כזה. כמה שיותר שנים בכלא, פיצוי כספי והבן אדם הזה צריך להבין שבמדינת ישראל לא מתנהגים כפי שהתנהג".

כאמור, אלו הם שני צדיו של המטבע: דרך ארוכה, כואבת וקשה שעשה המערער מנעוריו עד היום הזה; וחוויה טראומתית, זעזוע נפשי חמור, שהיה ועודנו מנת חלקם של קרבנות השוד שביצע המערער.

עונשו של המערער יוותר אפוא על כנו, על יסוד נימוקיו של חברי, השופט ס' ג'ובראן, אך תרופתו תבוא לו בכוחות עצמו ביחד עם הליכי הטיפול והשיקום המבורכים. לאור השינוי באורחות חייו, בחתירתו המתמדת לחזור למוטב, פתח לו המערער, לעצמו, פתח של תקווה לעתיד טוב יותר.

ש ו פ ט

השופט נ' הנדל:

אני מסכים לפסק דינו של חברי השופט ס' ג'ובראן ולהערת חברי השופט נ' סולברג.

ש ו פ ט

לפיכך הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ס' ג'ובראן.

ניתן היום, כ"ג באדר ב' התשע"ד (25.3.2014).

שופט

שופט

שופט
